

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Павловський С. С., Ткачова І. В. Генеалогічна структура новоолександрівської ваговозної породи. *Науково-технічний бюлетень Інституту тваринництва НААН*. Харків, 2019. № 122. С. 130–138. doi:10.32900/2312-8402-2019-122-130-138.
2. Mare's milk SPA Stud Hoher Odenwald Family Zollmann. *Demeter*: вебсайт. URL: <https://www.demeter-bw.de/storage/1337> (дата звернення: 12.04.2024).
3. Zollmann Aktiv- Kimis fermentierte Bio-Stutenmilch. *Zollmann*: вебсайт. URL: <https://www.stutenmilch.de/zollmann-aktiv> (дата звернення: 12.04.2024).

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА КОНЕЙ СПОРТИВНИХ ПОРІД

О. А. Задерихина¹, І. В. Ткачова²

1. Науковий співробітник лабораторії генетичного контролю
2. Доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу селекційно-технологічних досліджень у дрібному тваринництві та конярстві; tkachova_i@i.ua
Інститут тваринництва НААН

У країнах розвиненого тваринництва переймаються збереженням біологічного різноманіття сільськогосподарських тварин, вивчають ресурси, біологічні і користувальні характеристики цих тварин і розробляють програми покращення стану тваринництва [1]. Задля реального розуміння ресурсів, якими володіє країна та розуміння небезпек, з якими вони стикаються, необхідно розуміти кількість, якість, напрями використання різних порід тварин та можливість їх зберігання *in situ*, незважаючи на високий конкурентний тиск імпортованих порід [2, 3]. В умовах нестабільної економіки і вузького ринку особливо страждає конярство. Наша країна вже втратила такі локальні породи коней, як черкаська, поліська, чорноморська, стрілецька, які існували і користувалися популярністю ще у минулому сторіччі. Наразі породи вітчизняного походження обчислюються у 200–300 голів племінних кобил [4]. Унікальне походження цих коней не лише відрізняє їх від інших популяцій, але і визначає їх здатність адаптуватися до мінливих умов і, можливе використання для створення інших породних типів. Особливої уваги у цьому контексті потребує єдина спортивна порода вітчизняного походження – українська верхова.

Враховуючи вищевикладене, дослідження спрямовані на вирішення актуальної проблеми – розробці концепції маркер-асоційованої селекції коней української верхової породи та її застосування у збереженні генетичних ресурсів коней обмежених популяцій. У зв'язку із цим метою роботи було проведено порівняльну оцінку генетичної мінливості та стабільності коней української верхової породи, тракєненської і чистокровної верхової порід вітчизняної селекції, та спортивних порід німецького кореня імпортованого походження.

Матеріалом для досліджень слугувала база даних, створена та доповнена у звітному році за документами племінного обліку коней та відібраними зразками крові для генетичних досліджень. Статистично оброблено результати бонітування коней української верхової, та спортивних порід імпортованого походження, задіяних в удосконаленні української верхової.

Проведено експедиційне обстеження та експертну оцінку племінних коней української верхової породи ТОВ «Харківський кінний завод» (n=88) та філії «Олександрійський кінний завод № 174» ДП «Конярство України» (n=126), а також підконтрольного маточного поголів'я імпортованого походження філії «Олександрійський

кінний завод № 174» ДП «Конярство України» (n=32). Встановлено, що у ТОВ «Харківський кінний завод» дотримуються переважно чистопорідного розведення (обмежено використовується 1 жеребець ганноверської породи), у філіях ДП «Конярство України» більшість жеребців імпортного походження, отже, здійснюється схрещування на рівні $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ імпортних порід німецького кореня.

Всього у поточному році пробонітовано 154 племінні кобили української верхової породи і 32 підконтрольні племінні кобили імпортного походження, які продукують у репродуктивному складі Олександрійського кінного заводу, відзначено скорочення чистопорідного поголів'я на рівні 12 % за рік (без урахування поголів'я на окупованих територіях). Також пробонітовано 197 голів племінного молодняка, виділено ремонтний склад.

Порівняльним оцінюванням за комплексом селекційних ознак кобил української верхової породи (n=34) і кобил імпортного походження (бельгійської, вестфальської, ірландської, ольденбурзької порід та помісі спортивних порід) (n=32), вирощених в умовах Олександрійського кінного заводу не встановлено вірогідної різниці між промірами тулуба (висота в холці, обхват грудей, обхват п'ястка). Рівень мінливості промірних ознак невисокий в обох досліджуваних групах (Cv на рівні 0,07–3,01 %), що свідчить про високу консолідованість цих ознак. Оцінка за походження в обох групах практично однакова (9,15±0,09 і 9,16±0,11 бал. відповідно). За типовістю і якістю потомства вище оцінені кобили імпортного походження (на 0,40 і 0,54 бал.). За екстер'єр, проміри і робочу продуктивність вище оцінені кобили української верхової породи (на 0,41, 0,26 і 0,53 бал.). Найбільшою мінливістю у кобил української верхової породи характеризуються такі ознаки, як оцінка за робочу продуктивність (Cv=11,50 %) і типовість (Cv=9,77 %), у кобил імпортного походження – оцінка за екстер'єр (Cv=10,19 %) і якість потомства (Cv=8,45 %).

За частотою алелів D-системи груп крові майже у всіх кобил української верхової породи виявлено алель D_{dk} (0,9063), рідше спостерігали D_{cgm} (0,3125), ще рідше – D_{bcm} (0,1875), D_{de} (0,1875), D_{cegm} (0,1875), найрідший – D_d (0,0625). У кобил імпортного походження алельний склад більш різноманітний, що може бути пов'язане з різною породною належністю. Найвища частота алелів D_{cgm} (0,5714), D_d (0,04643), D_{dk} (0,3214), рідше виявлені D_{cegm} (0,1429), D_{bcm} (0,1071), найрідші – D_{de} (0,0714) і D_{bcgm} (0,0357).

Досліджений масив коней української верхової породи в цілому та за генеалогічними лініями характеризується своєрідною генетичною мінливістю і варіабельністю. У сучасному масиві породи найбільше представників ліній Хобота (n=329) і Безпечного (n=165). У локусі D-системи спостерігається найвища частота алелів D^{dk} (0,3092-0,5436) та D^{bcm} (0,1157-0,3239), найнижча – алелів D^{ad} (0,0057-0,1142), D^d (0-0,0075), D^{cegm} (0,0053-0,0559) (окрім лінії Водопада з високою концентрацією алелю D^{cegm} (q=0,3462), що можна вважати маркером лінії). Лінії Безпечного і Хобота найбільш споріднені між собою, їм притаманна висока частота алелю D^{dk} (0,6033-0,5969).

Досліджено параметри екстер'єру вітчизняної популяції тракененської породи, встановлено, що за усіма основними промірами тіла кобили вітчизняної селекції перевершують стандартні показники по породі за висотою в холці на 0,08-0,93 %, обхватом грудей – на 1,42-2,33 %, обхватом п'ястка – на 1,15-3,52 %. При цьому краще розвинені кобили вороної масті. Жеребці за висотою в холці на рівні стандарту породи, за обхватом грудей перевершують стандарт на 1,75-2,15 %, за обхватом п'ястка нижче за стандарт на 0,55-2,82 %.

Алелофонд тракненської породи досить різноманітний, з найбільшою частотою алелю D^{dk} (0,0326), як і в української верхової породи, а також алелю D^{cegm} (0,0,199). За частотою алелів жеребці і кобили різняться незначно і невірогідно. Порівняльним аналізом доведено, що українська верхова порода і тракненська найбільш подібні за частотою алелів D^{dk} , D^{bcm} і D^{cegm} .

Порівняльним аналізом доведено, що українська верхова порода і тракненська найбільш подібні за частотою алелів D^{dk} , D^{bcm} і D^{cegm} . Алелофонд тракненської породи досить різноманітний, з найбільшою частотою алелю D^{dk} (0,0326), як і в української верхової породи, а також алелю D^{cegm} (0,0,199). За частотою алелів жеребці і кобили різняться незначно і невірогідно.

Порівняльний аналіз спорідненості української верхової з чистокривною верховою та спортивними верховими породами німецького кореня показав найвищий рівень спорідненості з чистокривною верховою породою за алелями D^{bcm} , з німецькими породами – за алелем D^{cegm} .

Таким чином, доведено рівень мінливості і стабільності селекційних ознак у коней української верхової породи та інших верхових порід спортивного напрямку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. A genomic tour-de-force reveals the last 5,000 years of horse history. *ScienceDaily*: вебсайт. URL: www.sciencedaily.com/releases/2019/05/190502111040.htm (дата звернення: 10.04.2024).
2. Wade et al. Genome sequence, comparative analysis, and population genetics of the domestic horse. *Science Daily*. 2009. November 6. DOI: 10.1126/science.1178158.
3. Ludwig A. et al. Coat color variation at the beginning of horse domestication. *Science*. 2009. 324 (5926):485.
4. Petersen J. L. et al. Genome-wide analysis reveals selection for important traits in domestic horse breeds. *PLoS Genet*. 2013. 9 (1): e1003211.

ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ КРОЛІВ

Т. М. Данілова

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувачка кафедри технологій тваринництва і птахівництва; tehoanimal@ukr.net
Державний біотехнологічний університет

Розведення кроликів як підгалузь тваринництва завжди було значним доповненням до виробництва м'яса та сировини для хутра.

Річне виробництво дієтичного м'яса кролів у середньому сягало 130-140 тисяч тонн в живій масі, що означало в середньому 5-6 кг на одну особу в кращих регіонах країни. Ці показники перевищували відповідні показники у високорозвинених країнах Європи, таких як Франція, Італія, Португалія, Угорщина. Кролятина складала приблизно 8-10 % від загального обсягу виробленого м'яса. Ці досягнення свідчили про високий рівень розвитку галузі, що сприяло державні постанови з ефективними дотаціями економічного, соціального, політичного та морального характеру, розвиток матеріально-технічної та наукової бази, наявність багаточисельного та високоякісного генофонду кролів, а також високий рівень